

ARKEOL. OS. 65/12.4.2006^m

LAITILA KROUVINHARJU I-II

MJR 1000 00 0094

kivikautisen asuinpaikan kaivaus 1972
Mirja Miettinen

ARKISTOTIEDOT LAITILA krouvinharju I-II

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 1972

Kunta: Laitila
 Kylä: Krouvi
 Tila: Rno 1: 16 (peruskartan mukaan)

Maanomistajat: Määräala/sora-alue, Aimo, Rantala (1972 tiedot)
 Kiinteistötunnus
 Peruskartta 1133 01 Nästi
 Koordinaatit: P = 6754 293
 Y = 3218585
 Z = 35-37 m ymp

Kohde: Laitila Nästinristi
 MJR 1000 00 0094

Löydöt: KM 19260 = löydöt lueteltu numerolla 19848,
koekaivaus 1972

Aikaisemmat löydöt alueelta:

KM 18365 inventointilöydöt 1970

Aiemmat tutkimukset:

1970 inventointi Mirja Koskimies

Kertomukseen liittyvät:

negatiivit : 43008-43030
 kuvataulut s. 14-21
 diat: ei dioja
 karttaluettelo s. 6,
 kartat s. 9-13

Kirjallisuusviitteitä:

Anne Vikkula SM 1986
 ILea Väkeväinen SM 1981

LAITILA KROUVINHARJU I-II

Koekaivaus

Vuonna 1970 tehdyssä Nästinristin - Krouvinnummen alueen arkeologisessa inventoinnissa todettiin kivikautisia asuinpaikkalöytöjä Krouvin talon pohjoispuolella olevan suuren sorakuopan luoteis- ja länsireunalla.

Koska kuopasta otettiin jatkuvasti soraa, neuvotteli amanuenssi Anna-Liisa Hirviluoto Muinaistieteellisen toimikunnan esihistoriallisen osaston nimissä soranottajan (Aimo Rantala, Laitila) kanssa reuna-alueen tilapäisestä rauhoittamisesta kaivauksia varten. Kaivaus oli osaston työohjelmassa v 1972 ja annettiin allekirjoittaneen hoidettavaksi. Muinaistieteellinen toimikunta vastasi kaivauksen kustannuksista.

Koekaivausten tarkoituksena oli tutkia kuopan luoteisreunalla olevaa kuorittua aluetta ja kuopan länsipuolista, länteen viettävää ja osaksi vielä kuorimatonta reunaa. Kaivaukset toteutettiin elo-syyskuun vaihteessa , 28.8.- 5.9.1972.

Raportointi oli tarkoitus tehdä virkатыönä, mutta muiden töiden ja äitiysloman vuoksi sen tekeminen siirtyi ja vain osia kokonaisuudesta valmistui. Kuitenkin kaivauskartat piirrettiin puhtaaksi ja kuvat arkistoiitiin pian kaivauksen jälkeen, samoin löydöt lueteltiin osastolla, tosin ei allekirjoittaneen toimesta. Kaivauksen alustavat tulokset olivat siten osaston suojelutyöhön käytettävissä heti kaivauksen jälkeen.

Kaivausmuistiinpanoja ei tätä kirjoitettaessa ole löytynyt; kartat ja kuvat sisältävät kuitenkin keskeisen dokumentaation pikaisesti tehdyiltä koekaivaukselta. Oheinen selostus perustuu siis allekirjoittaneen muistiin, yksittäisiin kenttäkarttojen reunoille tehtyihin muistiinpanoihin sekä kohtalaisen laajaan kuva-aineistoon.

Koekaivauksen pääalueeksi valittiin ison sorakuopan luoteisreunalla pintamaasta kuorittu alue metsän reunan läheltä. Sinne mitattiin 4 x 22 m kokoinen ala 2x2 m ruutuihin jaettuna. Kaivausalueita laajennettiin kaivauksen kuluessa niin, että tämä Ö-Y/4-14 pääkaivausalue käsitti kaikkiaan 96 m². Sen lisäksi tehtiin koekuoppia ja ruutuja alueelta kaakkoon sorakuopan länsireunalle, joka oli loivahkosti länteen ja länsilounaaseen viettävää avoimeksi hakattua ja pohjoisosistaan pintamaasta kuorittua rinnettä. Kuoppia, jotka olivat kooltaan 2x2 tai 2x4 m oli neljässä kodassa ja kauimpana kaakossa linjalla L, jolle tehtiin 2x2 ruutuja n. 30 m matkalle kaikkiaan 11 kpl. Kaikkiaan kaivettiin 178 m².

Pääkaivausalue sekä koekuopat U, T ja P olivat pintamaasta kuoritulla alueella. Tämä alue on kartoilla nimellä Kouvinharju II. Linjan L kuopat olivat alueella jossa pintamaa oli vielä tallessa. Tätä osaa alueesta kutsuttiin nimellä Krouvinharju I. Erotuksena oli siis koekaivausalojen sijainti kuoritulla tai kuorimattomalla alueella. Muuta merkitystä jaolla I ja II alueisiin ei ollut.

Krouvinharjun alue oli ennen soranottoa ollut vankan metsän peittämä mäki, jota Krouvin

talossa kutsuttiin Krouvinharjuksi. Jo v. 1970 asuinpaikan löytymisen aikaan mäen korkein osa oli ajettu soraksi ja lähes koko sora-alue kuorittu.

Maaperä alueella oli soraa, hiekkaa ja moreenia, luoteessa metsässä oli myös avokalliota. Sorakuopan ja mäen länsipuolella oli alavaa osin soistunutta metsämaata, etelässä metsää ja Krouvin talon rakennukset. Sorakuopan itäpuolella on Krouvinnummen maantie ja matalarantainen Pehtjärvi. Nästinristin asuinpaikka-alue on paikalta n. 1300 m pohjoiskoilliseen.

Kuopat kaivettiin pelkoilla ja lapioilla, tasokaivausta ja kartoitusta tehtiin vain pääkaivausalueella, joka kaivettiin kahtena n 10 cm vahvuisena kaivauskerroksena. Havaitut noki- ja likamaaläikät kartoitettiin (1:50).

Luontaisesti tummahkossa (rikastunutta?) hiekka- ja moreenimaassa erottui vain muutamia yksittäisiä nokilaikkuja ja joitain tummemmanruskeita alueita, jotka saattoivat olla yhtä hyvin luontaisia kuin ihmistoiminnan aikaansaamia. Viimeksi mainittuun viittaisi ainakin joidenkin osalta se, että niistä tuli kohtalaisen runsaasti löytöjä. Mitään rakenteita ei havaittu, yksittäisiä palaneita kiviäkin oli huomattavan vähän.

Keskimäärin löytökerros oli vain n 10-15 cm, joissain paikoin ohuempi, joissain vielä yli 20 cm syvyydeltä löytyi yksittäisiä iskoksia. Alueelta oli poistettu ohut pintaturve, arviolta n. 3-7 cm ja ainakin osa n 2-4 cm paksua vaaleaa huuhtoutumiskerrosta. Löytökerroksen alkuperäiseksi enimmäissyvyydeksi pinnasta tulisi siten n 15-30 cm. Tämä on hiukan vähemmän kuin Nästinristin v 1970 kaivausalueella keskimäärin, sen sijaan Nästinristin myöhemmillä kaivauksilla, joista osa sijaitsi asuinpaikan reuna-alueilla, löytökerros oli paikoin yhtä ohut ja jopa ohuempi kuin Krouvinharjulla.

Kuoritulla alueella, kaivausalueen ulkopuolella oli n 5-6 m läpimittainen ja n 180 cm syvä suppilomainen kuoppa jossa kasvoi koivu (ks. kuvat) Tämä "lähteeksi" ristitty muodostuma oli pohjalta vetinen/kostea ja reunoilta tiheän varpukasvillisuuden peittämä. "Lähdettä" ei ehditty mittaamisen lisäksi tutkia tarkemmin, joten selvittämättä jäi olisiko se kenties ollut myöhemmän ihmistoiminnan tulosta vai kenties luontainen muodostuma. Kuoritulla alueella, myös "lähteen" luona oli yksittäisiä iskoksia, mutta muuten pintalöytöjä oli vähän.

Koekuopista ja ruuduista tuli lähes kaikista jonkin verran löytöjä, mutta rakenteita tai muuta poikkeavaa ei havaittu. Löytökerros oli varsin ohut, myös kuorimattomalla alueella vain enintään 10-15 cm, jonka jälkeen tuli löydötön ja puhdas sora.

Onkin todennäköistä, että kaivaus kohdistui alkujaan kohtalaisen pienialaisen asuinpaikan niukkalöytöiselle reuna-alueelle, ainoalle, joka asuinpaikasta oli tallella.

Kaivauksen kiintopistettä ei kartoista päätellen ole kiinnitetty. TVH:n laatiman Krouvinnummen yleiskartan mukaan pääkaivausalue on 36-37 m korkeuskäyrien välillä ja alimmat koekuopat linjalla L n. 36 m korkeudella, saman linjan ylimmät n.39-40 m korkeudella. Siten tutkittu alue oli pääosaksi hiukan alempana kuin Nästinristin asuinpaikka; toisaalta ylimmät löydöt n 39-40 m vaiheilta ovat samaa korkeutta kuin Nästinristin keskeinen löytöalue.

Löytöaineisto

Talteen saatu löytöaineisto käsittää pääasiassa kivilajimateriaalia: porfyriittia hiekkakiveä, kvartssia, hiukan diabaasia. Keramiikkaa ja palanutta luuta on vähän. Kiviesineistä voi mainita huomattavan monet hiekkakiviset hioimet ja hioimien katkelmat sekä hioinlaakojen palat. Sen sijaan Nästínristiltä löydettyjä hiekkakiviekkekoja ei näytä aineistossa olevan ainakaan luettelotietojen perusteella. Löytöjen tarkempi läpikäynti varmistaisi asian. Hiottuja kiviesineitä löytyi muutamia: pieni kynsitaltta (:102), pieni tasataltta (:207), taltan katkelma (:222), pari reikäkiven katkelmaa (:370,:411), lisäksi muutama hiotun esineen pala. Pieni piinuolenkärki (:79) on poikkeuksellinen, sillä muuten ei piitä löytynyt.

Keramiikkaa on vähän ja se on varsin pieninä, pääosaksi koristamattomina paloina ja muruina. Koristeluna näkyy ohuita leima- tai kynsipainanteita, jokunen pieni kuoppa ja vain yhdessä reunapalassa on kevyesti painettuja kampaleimoja (:253). Keramiikkaa on vaikea määrittää, mutta lähinnä se muistuttaa Nästínristin myöhäisintä keramiikkaa, joka on osaksi tyylivaihetta III:1 ja Pyheensillan keramiikkaa. Viimeksi mainitulle selkeästi tunnusomaisia paloja ei Krouvinharjun aineistossa kuitenkaan pikaisesti silmäillen ole. Asuipaikan väljäksi ajoitukseksi jää vaikeasti määritettävän keramiikan perusteella : samanaikainen ja ehkä hiukan myöhempi aika kuin Nästínristissä, eli Ka III-Pyheensilta. Tyypillinen kampakeramiikka näyttäisi puuttuvan Krouvinharjusta siis kokonaan.

Helsingissä

6.4.2006

Mirja Miettinen

LAITILA,KROUVINHARJU I-II
Koekaivaus 1972

Karttaluettelo

ote peruskartasta	1:16 000	s.9
yleiskartta	1:1000	s.10
vaaitukset,pääkaiv. alue,kuopat U,T,P,N	1:200	s.11
vaaitukset, linja L	1:200	s.12
tasokartta, pääkaivausalue	1:50	s.13

LAITILA, KROUVINHARJU

Koekaivaus 1972

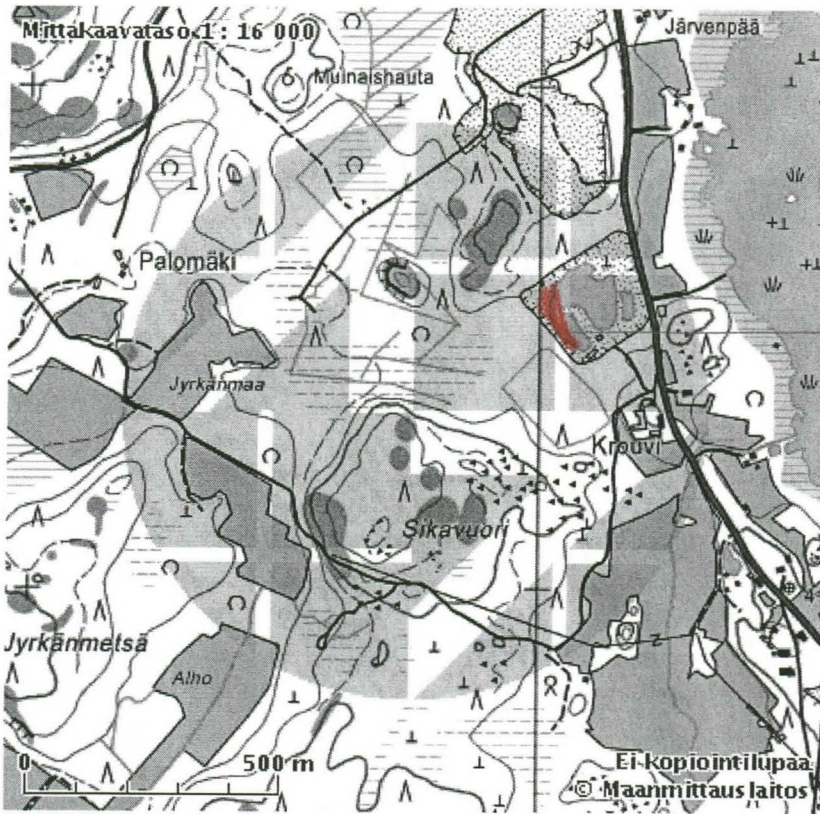
Negatiiviluettelo

Kuvat Mirja ja Pekka Miettinen 1972

- 43008 ison hiekkakuopan länsipuolta eteläkaakosta, edessä linjan L kuoppien kaivaus käynnissä
- 43009 ison kuopan länsi-lounaispuolen rinteitä, luoteesta, Taustalla Krouvin talon talousrakennuksia
- 43010 Ison osrakuopan takaista länsi-lounaisrintettä kohti itää. "Keko" keskellä kuvassa on ison kuopan reunalla oleva Pintamaakasa.
- 43011 Kuoritulla alueella ollut syvä kuoppa, "lähde", jossa soistunutta maata ja vettä pohjalla. Syvyys kuoritusta pinnasta n 140 cm, läpimitta n 4-5 m. Ei ehditty tutkia.
- 43012 pääkaivausalue Ö-Y etelästä päin
- 43013 pääkaivausalue pohjoisluoteesta kalliolta
- 43014 pääkaivausaluetta lännestä
- 43015 "lähteen" syvyyttä mitataan
- 43016 lähikuva lähteestä
- 43017 työkuva pääkaivausalueelta, pohjoisluoteesta etelään
- 43018 pääkaivausaluetta luoteesta, keskellä taustalla koivun luona "lähde"
- 43019 pääkaivausaluetta pohjoisesta
- 43020 pääkaivausaluetta pohjoisesta päin, taustalla keskellä Krouvin talousrakennusten kattoja
- 43021 pääkaivausaluetta kaakosta, työkuva
- 43022 pääkaivausaluetta lännestä, soranotto jatkui taustalla Isossa kuopassa voimaperäisesti.
- 43023 työkuva pääkaivausalueelta sora-alueen

- luoteisnurkassa, kuoritun alueen reunalla
- 43024 sama luoteesta
- 43025 a pohjoisesta
- 43025 b reikäkiven katkelma KM 19848:370 kuoritun alueen pinnalla, näkyvissä myös iskos
- 43026 kuva "lähteen" luota (edessä) luoteeseen, pääkaivausaluetta vas. reunassa
- 43027 Pieni punamultaläikkä kaivausalueella
- 43028 koekuoppia alueen etelä-länsiosassa rinteellä, kuorimattomalla alueella,
työkuvaa
- 43029 koekuopan kaivaus
- 43030 Reikäkiven katkelma KM 19848:411 löytyi n 30-40 m kaivausalueelta luoteeseen kalliolta, jäkälän sisään osaksi painuneena ja pinnalta jäkälöityneenä. Kallio oli kaivauksen taukopaikkana ja kivi löytyi tauolla sattumalta. Ilmeisesti joku on sen joskus kuopasta löydettyään heittänyt kalliolle -jäkälästä päätellen vuosia sitten.

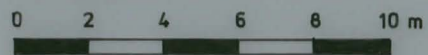
KROUVIHAARJU I-II
ASUINPAIKAN 1972
JÄLJELLÄ OLLUT REUNA
(ARVIO)

PK 1133 01 NÄSTI

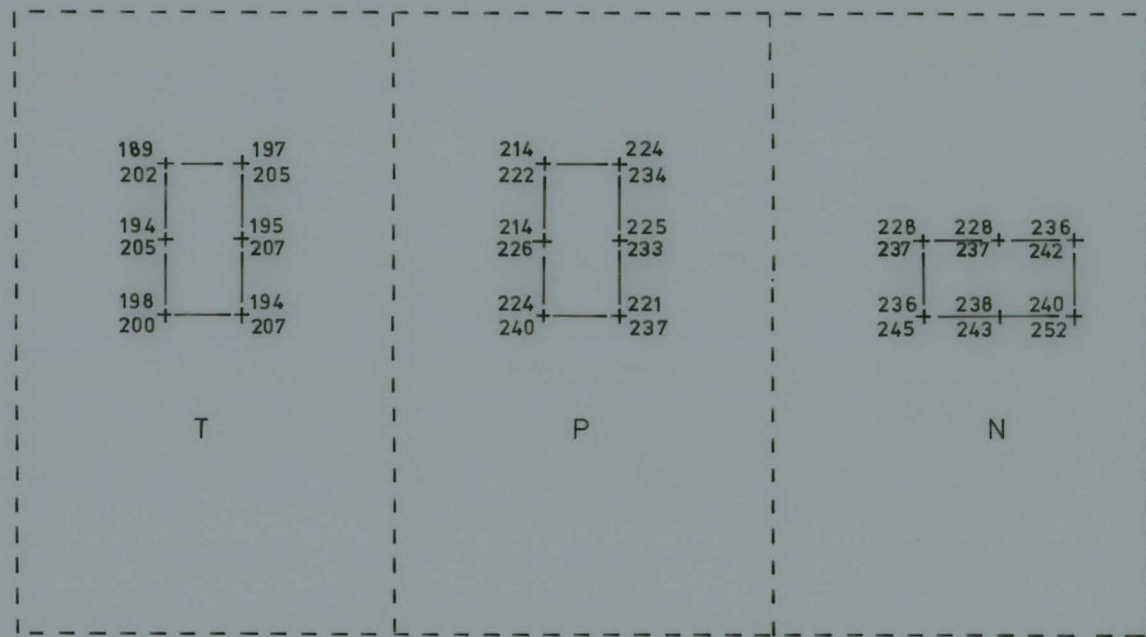
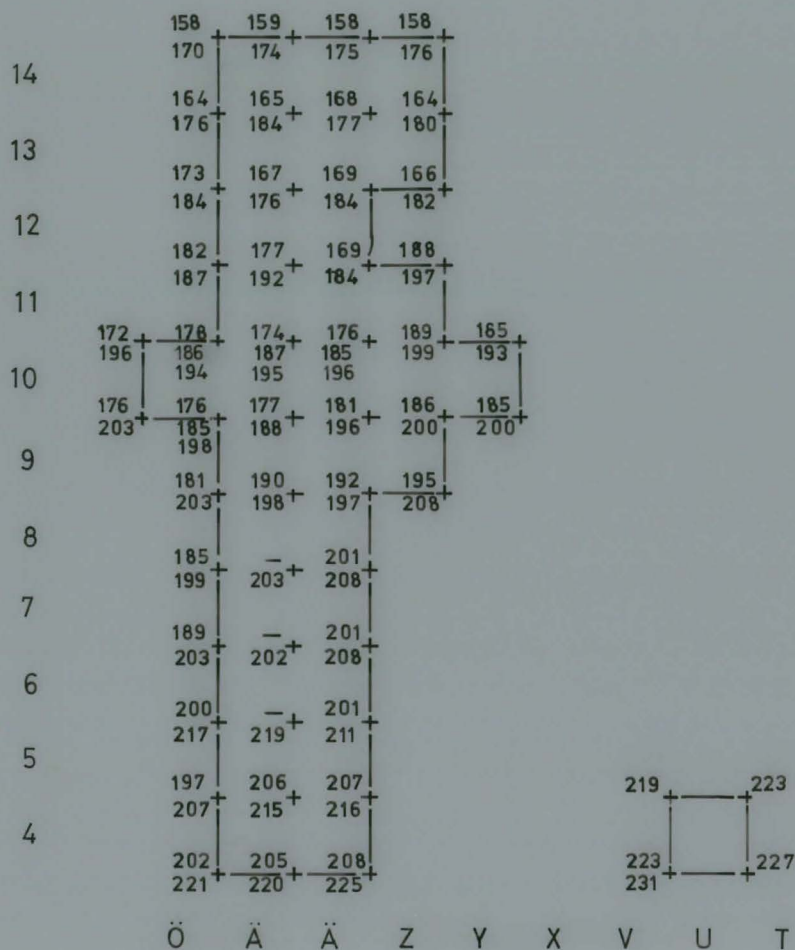

LAITILA, KROUVINHARJU II
 ASUINPAIKAN KAIVAUS 1972
 MIRJA MIETTINEN

VAAITUKSET
 1:200
 KP. 050

1.11

LAITILA, KROUVINHARJU I
 ASUINPAIKAN KAIVAUS 1972
 MIRJA MIETTINEN

112

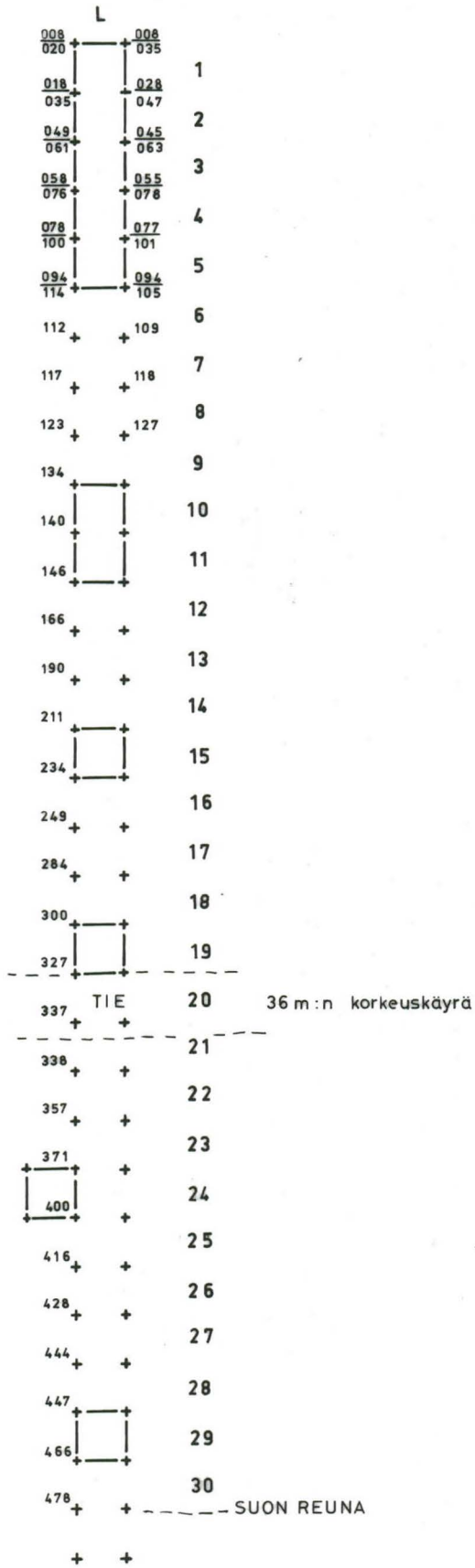
VAAITUKSET

~~1:200~~

KP. 202

0m 2m 4m 6m 8m 10m

LAITILA, KROUVINHARJU II
ASUINPAIKAN KAIVAUS 1972
MIRJA MIETTINEN

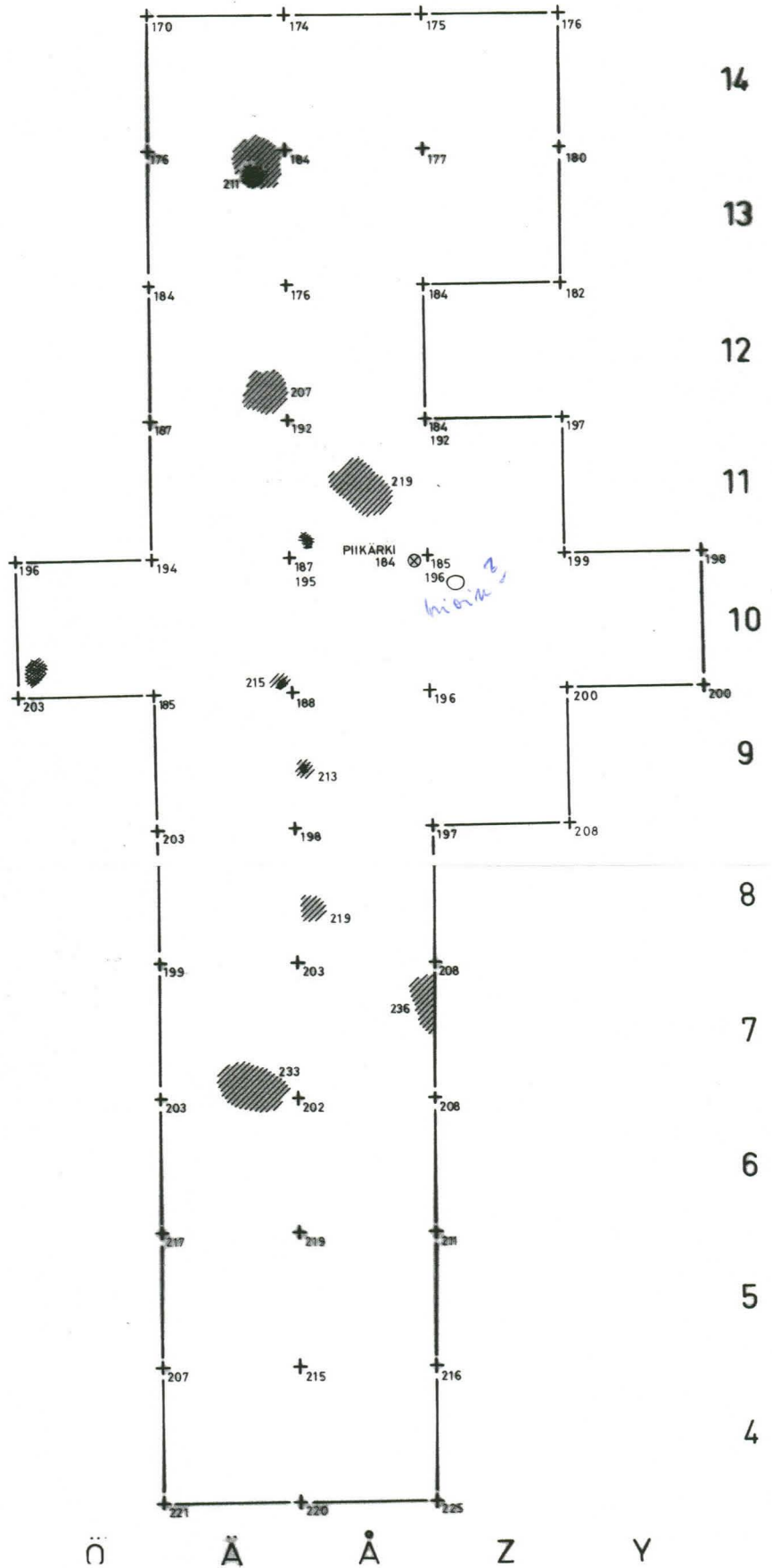
✓

VAAITUSKARTTA

~~1:50~~
KP. 050

0 50 100 150 200 250 cm

- keltainen karkeahko hiekka
- ruskea kulttuurihiekka
- noki ja hiili

43008

2.14
LATTIKA, KROUVI
KROUVINHARJIA
Asp. KOEKANV
1972 H. HUETTINEN

ISOON KUOPAN LÄNNIPUOLELTA
EDELLIKÄÄLÖSTÄ
ETUMMALLT LITJÄN L -
KAIVAUS KIVUNNITTA

43009

ISOON KUOPAN LÄNNI -
LOUNAIN SUUNNULTA
MÄTEESTÄ.
TAUSTALLA KROUVIN
TALOUSRAKENNUKSEN

43010

SORA -
KUOPAN TALEKAINEN LÄNNI -
LOUNAIN SUUNNULTA, "KESKI"
KESKELI KUOPAN REUNALLA
~~KUOPAN~~ ^{YÖN} ~~REUNALLA~~ ON PINTA -
MAALASA
KURA

43011

LAITIÄT
KROUVINHARJU II
Asp. KOEKATVAUS
1972 MIRA MÄTTINEN

KUORITULLA ALUEELLA
OLLUT KUOPPA "MÄHDE",
JOKA SOISTUNUT VETIKKÖN,
SYVYYS N 140 cm KUORITUSPA
PINNASTA. EI EHDITY
TUTKIA

43012

PÄÄKATVAUSALUE O-Y
ETELÄSTÄ

43013

PÄÄKATVAUSALUE
POHJOISLUOTTEESTA
KALLIOILTA

43014

LAITTA ¹⁰⁻¹⁶
 KROUVINHARJU
 KOELU - 1972

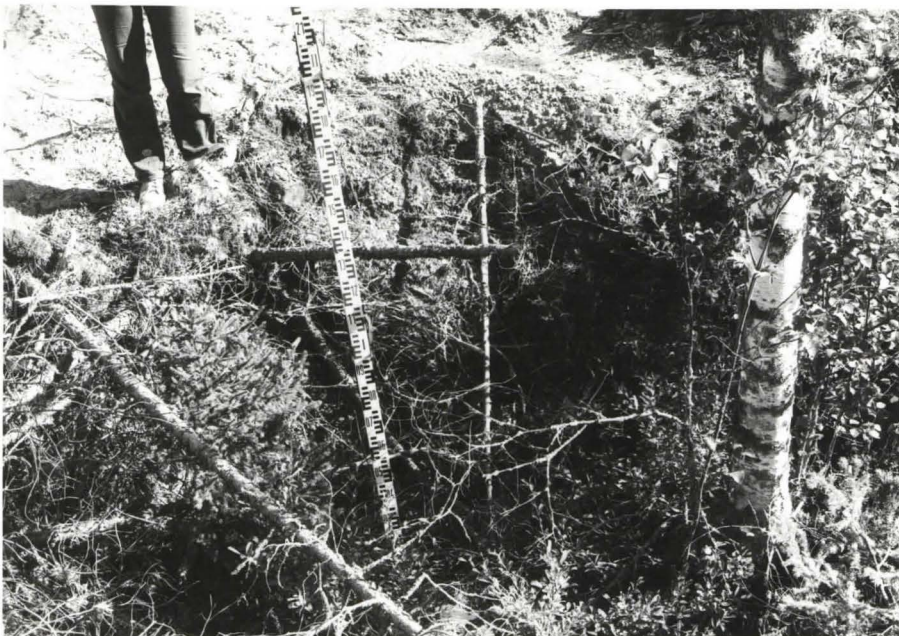
PÄÄKAIVUUS ALUE
 LÄNNESTÄ

43015

"LÄHTEEN" SYVYYTTÄ
 MITATAAN

43016

Liisa Lehto

43017

LAITILA ^{s.17}
KROUVIN HARJU II
Asp. KOEKAIVAUS
1972 MURJA SUETINEN

työkuvia pää-
yl. KAIVAUSALUELTA
pohjoisluoteesta
eteenään

43018

luoteesta,
keskellä "KOIVUN"
LUONA "LÄHDE".

43019

pohjoisesta

43020

LAITILA s. 18
KROUVINHARJU I-II
ASP. KOEKAVATUS
1972 Kirja KEMTINEN

PÄÄKAVATUS ALUEITA
POHJOISESTA, TAUSTALLA
KEITSIN TAKAA NÄKYVÄ
KROUVIN TALON TALOUS-
RAKENNUSTEN KATTOJA

43021

SAMAKKIU. ALUEAKUIN
YLLÄ, KAAKOSTA PÄIN

43022

LÄNNESTÄ,
TAUSTALLA KUOPASSA
JATKUI VOIMAPERÄITEN
SORANOTTO.

43023

KAITILA A. 19
KROUNINHARJU I-II
ASP. KOEKATVAUS
1972 MURJA KURETTINEN

Työkuvia pääkaivon
ALUEELTA SORAKUO-
PAN LUOTEISNURKAS-
SA, KUORTUN ALUEEN
REUNALTA.

43024

LUOTEESTA

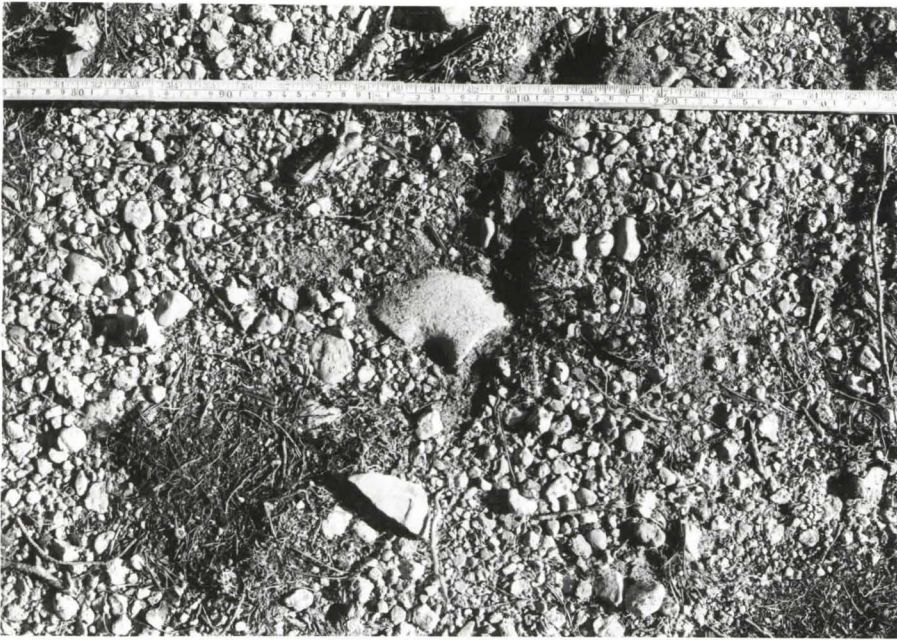
43025 a

PÖHJOISESTÄ

43025 b

LAITILA 1.20
KROUVINHARJU I j II
ASP. KOEKAVAOS
1972 klij lehtline

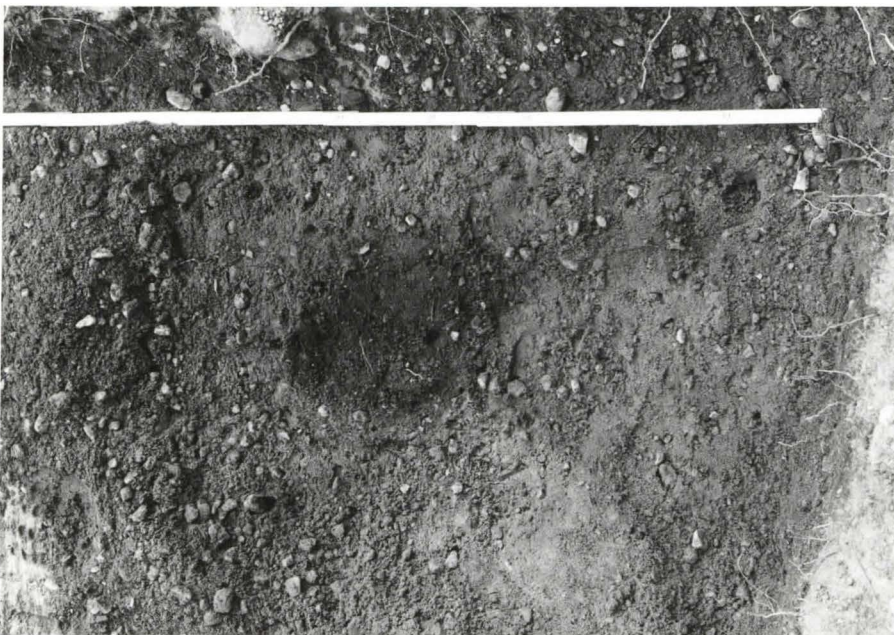
REIKÄINEN KATKELUT
KUORTON MAAN PIN-
NALLA + ISUOS.
KM 19848 : 370

43026

"LÄHTEEN" LUOTA (EDESSÄ)
LUOTEeseen

43027

PIENI PUNAHULIAZÄIKKA

43028

Laitila 3.21
Kouvinharju I ja II
Asuinpaikan koek.
1972 Maja Ruettinen

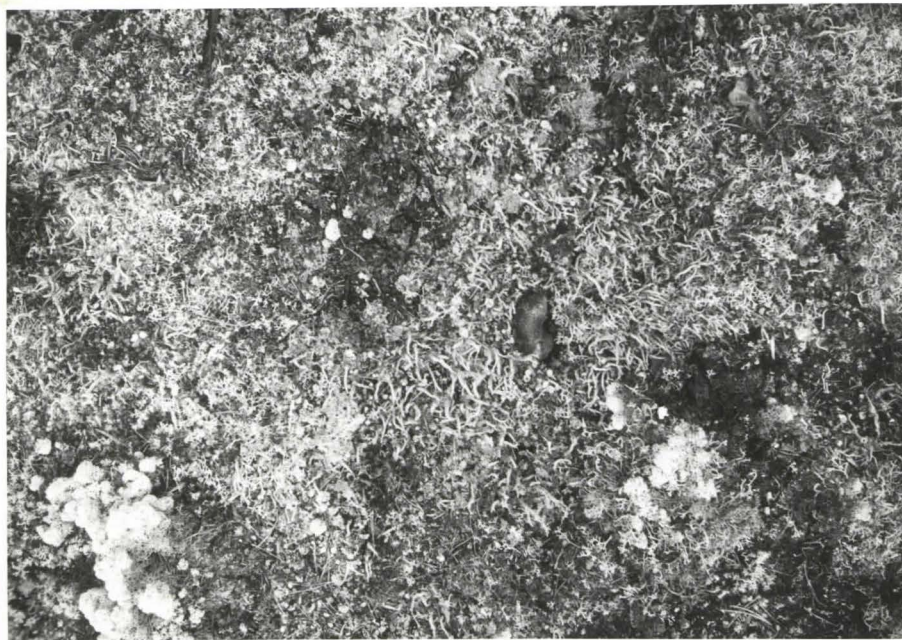
Koekuoppia alueen
eteä - lauseosassa
kaivetaan

43029

Työkunt

43030

Reikäläisen katkelma
Km 19848: Yll. löytyi
kausota ja kälän siirre
paimuneena (in situ)
n 30-4000 kaivusalueelta
kuoteeseen,
tauko paimenta saavutta
ilmeisesti sinne jonkun
vuotta sitten heittäminen

Ilmari Ruettinen 1972